

Tuinplan

2024

Pinetum Blijdenstein

Beheerplan 2024

Dit Tuinplan is opgesteld om een overzicht te geven van het beheer in 2024.

Dit plan bevat een korte beschrijving van de onderdelen van het park met de daarbij horende onderhoudswerkzaamheden, gevolgd door de projecten die bij dit onderdeel uitgevoerd dienen te worden.

Als bijlage is toegevoegd de lijst van projecten die in 2024 gepland staan.

Aan de hand van de verschillende onderdelen van het Pinetum zullen de werkzaamheden worden behandeld.

Het nieuwe paviljoen is januari gereed gekomen. Als in juni de opening plaatsvindt zal voor die tijd de tuin rond het gebouw in orde worden gemaakt.

Inhoud.

Bladzijde

Park

1. Paden	4
2. Gazon	4
3. Beplanting	5
a. Bomen	5
b. Tasmaanse hoek	5
c. Rododendrons	6
d. Ephedra's	6
e. Vijver	6
f. Tuingedeelte rond Tuinmanswoning en Bezoekerscentrum	7
g. Grote kas	7
h. Muurkas	7
i. Winterkas/Kuipplanten	8
j. Varens en overige beplanting	8
4. Kwekerij	9
5. Gooilust	9

Bouwkundige elementen.

6. Watervoorziening	9
7. Energievoorziening	10
8. Muren, hekken en poorten	11
9. Kassen	11
10. Tuinmanswoning	11
11. Bezoekerscentrum	11
12. Werkplaats	12
13. Schaftruimte, toilet, opslag, banken, kassahuisje	12
14. Paviljoen	12

Machines en gereedschappen.

15. Onderhoud en reparatie	12
----------------------------	----

Bebording.

16. Wetenschappelijke naamborden	13
17. Informatieborden	13

Overige activiteiten.

18. Collectiebeheer	13
19. Publieksactiviteiten.	13
20. Kennisvergroting, cursussen.	13
21. Begeleiding vrijwilligers	14
22. Overleg en vergadering.	14
23. Boekhouding, archivering.	14
24. Contacten met andere botanische tuinen.	14
25. Aanschaf materiaal en contacten met dealers	14
26. Boomveiligheidsplan.	14
27. Risico Inventarisatie	15

Park.

1. Paden

De paden van PB zijn vorm gegeven in de landschapsstijl, in vloeiende, gebogen lijnen.

Ze zijn gemiddeld zo'n 2.25 m breed met een totale lengte van 580 m.

Dit is exclusief de onverharde paden door de Rododendronvallei. Dit is in totaal 120 meter pad van ongeveer 1,50 meter breed.

De paden dienen goed begaanbaar te zijn voor zowel voetgangers als invaliden. Ze dienen onkruidvrij te zijn, ongeveer gelijk van breedte. Er moet een strakke overgang zijn van pad naar gazon.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding (mechanisch)
- Schoonhouden (blazen, harken) van bladeren, naalden, etc.
- Padranden bijsnijden/knippen.

Projecten:

- Geen projecten.

2. Gazon

Het grasoppervlak in het Pinetum wordt bijgehouden als gazon, d.w.z. een kort en goed onderhouden groen oppervlak met duidelijke begrenzing.

Het oppervlak van het gazon dat gemaaid wordt is ongeveer 4000m².

De meeste bomen staan in boomspiegels, een onbeplante ring rond de stam. Dit voorkomt beschadiging van de bomen en verdichting van de grond door maaien. Bij jonge bomen beschermt deze boomspiegel tegen wortelconcurrentie van de grasmat. Ook kunnen de bomen beter bemest worden.

Tevens geven deze boomspiegels een verzorgd uiterlijk.

Regulier onderhoud:

- Maaien
- Plaatselijk onkruidbestrijding
- Bemesten
- Water geven
- Boomspiegels onkruidvrij houden en bijsnijden
- Boomspiegels mulchen (dunne laag los, organisch materiaal houdt onkruid tegen en bevordert het bodemleven en de beluchting van de bovengrond)
- Verzakte gedeeltes ophogen
- Slechte gedeeltes opnieuw inzaaien

Projecten:

- Geen.

3. Beplanting.

a. Bomen.

De bomencollectie wordt regelmatig geïnspecteerd op vitaliteit en veiligheid. Dit laatste ten behoeve van mensen, de omliggende beplanting en eventuele bebouwing.

De bomen worden zo min mogelijk gesnoeid om de natuurlijke vorm te behouden. (de paden beloopbaar houden heeft wel de prioriteit!)

Dood en beschadigd hout dat gevaar oplevert wordt verwijderd.

Het Pinetum heeft ongeveer 350 verschillende soorten in de collectie. Door het geringe oppervlak (1,4 ha) is het noodzakelijk om bepaalde bomen weg te halen en bijzondere en zeldzame exemplaren voorrang te geven. Een aantal van te voren aangewezen bomen, meest kweekvormen (cultivars en niet in de natuur ontstane kruisingen) die voor de collectie niet interessant zijn worden verwijderd om plaats te maken voor nieuwe. Bomen die slecht vitaal zijn en daarbij gevaar opleveren voor de veiligheid worden verwijderd.

Regulier onderhoud:

- Snoeien.
- Bodembemesting, beluchting en extensiever beheer van bepaalde tuingedeelten
- Inspectie
- Water geven jonge, nieuwe aanplant
- Kappen van een aantal bomen die niet belangrijk zijn voor de collectie of te weinig vitaal of gevaar opleveren. (zie Bomenkapplan 2023 - 2028, update 2024)
- Planten van nieuwe bomen (aanwezig op de kwekerij met prioriteitenlijst)

Projecten:

- Geen

b. Tasmaanse Hoek.

De Tasmaanse hoek herbergt Tasmaanse en Australische coniferen, 's zomers staan hier ook veel boomvarens.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Verplaatsen van vorstgevoelige planten in en uit de kas.
- Water geven
- Bemesten
- Snoeien

Projecten:

- De bielen die gebruikt zijn bij de aanleg van de rotstuin moeten gefaseerd verwijderd worden. Als het nodig is worden zij vervangen door steen.

c. Rododendrons.

De Rododendroncollectie vormt een onderdeel van de Nationale Plantencollectie. Ze functioneert tevens als decoratieve onderbeplanting. De collectie bestaat geheel uit wilde soorten.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding, vooral door te mulchen (bedekking met organisch materiaal)
- Snoeien (paden vrijmaken, dood hout)
- Water geven
- Verplanten om ruimte te geven

Projecten:

- Geen

d. Ephedra's.

De Ephedra's bevinden zich voornamelijk tegen de muurkas voorzijde. Ze komen het best tot hun recht zonder andere soorten beplanting.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Vrijhouden van blad, etc.
- Soorten vrij houden van elkaar
- Snoei om vorm te behouden
- Soorten moeten gescheiden worden, kleinere planten kunnen in potten ingegraven worden.

Projecten:

- Geen.

e. Vijver.

De vijver is een apart tuinonderdeel waar varens, mossen en paardestaarten een hoofdrol hebben. Er wordt gestreefd naar een mesozoisch beeld.

Regulier onderhoud:

- Intensieve handmatige onkruidbestrijding.
- Rotsen vrij houden van takken en blad.
- Scheuren, verplanten.
- Verzorgen schildpadden/vissen.
- Schoon/helder houden van het water
- Meer mossen en varens worden verzameld en aangeplant.

Projecten:

- Geen.

f. Tuin rond tuinmanswoning en bezoekerscentrum.

Rond de tuinmanswoning en het bezoekerscentrum dient een aantrekkelijk tuingedeelte te zijn met wat meer kleur. Deze beplanting is geen onderdeel van de collectie. Ze mag uit bloemplanten en kuipplanten bestaan.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Scheuren, verplanten, compost .

Projecten:

Geen.

g. Grote kas.

De grote kas bevat subtropische naaktzadigen (coniferen en cycadeeën) die niet vorstbestendig zijn.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Water geven.
- Snoeien.
- Bestrijding ziekten en plagen.(bestrijding luizen)
- Bovengrond vervangen.

Projecten

- Vanuit de muurkas worden meer cycadeeën in de grote kas geplant.

h. Muurkas.

Het grootste deel van de cycadeeëncollectie staat in de muurkas.

Hier bevindt zich ook een kweekgedeelte.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Bestrijding ziekten en plagen.
- Water geven.
- Bemesten.
- Zaaïen en stekken.
- Verpotten.

Projecten.

- Geen projecten

i. Winterkas/Kuipplanten

In de winterkas bevinden zich de kuipplanten van de collectie, subtropische coniferen en cycadeëen. 's Zomers staan deze planten buiten opgesteld.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Water geven.
- Bemesten.
- Verpotten.
- Ziekten en plagen bestrijding.
- Planten naar binnen en buiten verplaatsen.

Projecten:

- Geen.

j. Varens en overige beplanting.

In het park staan een aantal hagen.

Er is een "conservation hedge" aangeplant op de kwekerij, meerdere exemplaren van een bijzondere soort van verschillende herkomsten die als heg wordt behandeld (en daarvoor ook geschikt zijn). In dit geval *Prumnopitys andina*.

Verspreid door de tuin staan vaste planten en bollen.

Varens en mossen staan op geschikte plaatsen in het park en worden verder verspreid.

Ontwikkeling van een inheemse varencollectie.

In het kader van het behoud van genetische biodiversiteit van Nederlandse inheemse flora is de Stichting Het Levend Archief opgericht. Een onderdeel van het aandachtsveld betreft de in Nederland inheemse varens. Het Pinetum is gevraagd door de stichting, bij monde van Prof. Joop Schaminee, om mede het project inheemse varens ontwikkelen. Dit gaat in samenwerking met andere tuinen. De varens worden opgekweekt vanuit sporen in kweekbakjes en bij voldoende volwassenheid uitgeplant in de tuin. Het beheer, registratie en etikettering worden wetenschappelijk geborgd. Het doel is om, waar mogelijk, planten weer op de oorspronkelijke plek te kunnen uitzetten. Op deze wijze draagt Pinetum Blijdenstein bij aan de conservering van bedreigde planten, net zoals dit het geval is met onze Conservation Hedge van *Prumnopitys andina*.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Scheuren, verplanten, mulchen.
- Hagen knippen.

Projecten:

- Opstarten inheemse varencollectie.

4. Kwekerij

1. De kweekbak met bodemverwarming en kunstlicht in de muurkas is bedoeld voor het zaaien en stekken van nieuwe soorten.
2. Voor de opkweek en overwintering van gewortelde zaailingen en stekken van kleine coniferen is er een kweekkas op de buitenkwekerij.
3. De buitenkwekerij, tussen de grote kas en de sporthal, is bedoeld voor de opweek van jonge planten om de collectie aan te vullen, materiaal voor de verkoop te kweken en voor winterstalling van kleinere kuipplanten.

Regulier onderhoud:

- Onkruidbestrijding.
- Water geven.
- Mulchen.
- Verplanten.
- Rondsteken.
- Snoeien.
- Verpotten.

Projecten:

- Geen.

5. Gooilust.

Het landgoed Gooilust van Natuurmonumenten functioneert als dependance voor de collectie.

Bomen uit de kwekerij die te groot worden, dubbel of algemeen zijn en geen plaats kunnen krijgen in het park worden daar geplant.

In de siertuin van Gooilust is een klein oppervlak beschikbaar om kleinere bomen op te kweken.

Regulier onderhoud:

- Inspectie.

Projecten:

- Geen.

Bouwkundige elementen.

6. Watervoorziening.

Om de watervoorziening in het park en in de kassen niet meer geheel afhankelijk te maken van het waterleidingnet en om kosten te besparen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bronpomp en regenwateropvang.

Daar het pomphuis en de leidingen niet vorstvrij zijn is dit in de winter niet te gebruiken, dan wordt leidingwater gebruikt.

Het water uit de bronpomp is enigszins kalkrijk, maar wel geschikt als gietwater. Voor zuurminnende gewassen zou een bemesting met ureum/ammoniumhoudende meststoffen voldoende zijn.

Regulier onderhoud:

- Schoonmaken regenopvangbak.
- Schoonhouden bronpomp.
- Controle drukvat, installatie.

Projecten:

- Geen.

7. Energievoorziening.

Zonnepanelen.

In 2018 zijn 32 zonnepanelen geplaatst op het dak van het bezoekerscentrum.

Dit mede voor de stroomvoorziening van de bronpomp in de zomer en verwarmingsinstallatie van de kassen.

Warmtepomp/cv installatie.

Vanwege het streven naar een meer duurzame manier van het verwarmen van de kassen is in februari 2023 een nieuwe verwarminginstallatie geplaatst, een gasketel en een warmtepomp.

Projecten:

- Aan de hand van meetsensoren in de kassen en fijnafstelling van de warmtepomp, gasketel en klimaatregeling in de kassen (ramen + en ventilatoren) zal de installatie verder geoptimaliseerd worden zodat de energiebesparing maximaal is.

8. Muren, hekken en poorten.

Muur.

Buiten een afsluitende functie was de muur in de beginperiode bedoeld als warmtebuffer voor warmteminnende fruitgewassen en om bepaalde fruitgewassen vroeger te kunnen oogsten.

Regulier onderhoud:

- Inspectie.

Projecten:

- Pannen op bovenzijde moeten hersteld worden of aangesmeerd.

Hekken.

Bij de afsluiting rond het terrein zijn verschillende typen hekken gebruikt. Ze zijn in redelijke staat.

Regulier onderhoud:

- Inspectie.
- Plaatselijk herstellen hekwerk indien nodig.

Projecten:

- Een nieuw hek als afscheiding van park en achterplaats.

Poorten.

Er zijn drie toegangspoorten tot het terrein.
De achteringang bestaat uit een metalen schuifhek.

Regulier onderhoud:

- Schoonmaken.

Projecten:

- Poort van de hoofdingang wordt slecht en dient vervangen te worden. Optie zou een gietijzeren hek kunnen zijn, afhankelijk van de hiermee gepaarde kosten.

9. Kassen.

De kassen bevatten de coniferencollectie en cycadeeëncollectie welke gebonden zijn aan een subtropisch of tropisch klimaat.

Regulier onderhoud:

- Schoonmaken kasramen.
- Smeren beluchtingsysteem.
- Inspectie.
- Vervangen kapotte ramen.
- Schoonhouden goten.

Projecten:

- Geen.

10. Tuinmanswoning.

Regulier onderhoud:

- Inspectie,
- Schoonmaken dakgoten en afvoeren.

Projecten:

- dakkapellen moeten hersteld worden.(derden)
- isolatie moet verbeterd worden.

11. Bezoekerscentrum.

Regulier onderhoud:

- Inspectie.
- Schoonmaken dakgoten en zonnepanelen, afvoeren.

Projecten:

- Schilderwerk.

12. Werkplaats.

Regulier onderhoud:

- Schoonhouden.
-

Projecten:

- Geen.

13. Schaftruimte, toilet, opslag, banken, kassahuisje.

Regulier onderhoud:

- Schoonhouden.
- Vorstvrij houden.
-

Projecten:

- De tuinbanken moeten geschilderd en hersteld worden.
- Er moet wat houtwerk van de banken vervangen worden.

14. Paviljoen.

Projecten:

- tuingedeelte herstellen voor juni.

Machines en gereedschappen

15. Onderhoud en reparatie.

Regulier onderhoud:

- Dagelijks onderhoud en kleine reparaties worden in eigen beheer uitgevoerd.
- Risicovolle machines worden jaarlijks gekeurd. Andere machines worden intern gecontroleerd op gebreken. Dit aan de hand van een inspectielijst.
Al deze machines worden in principe alleen door de tuinbaas bediend.

Projecten:

- Geen projecten.

Bebording.

16. Wetenschappelijke naamborden

Regulier onderhoud:

- Schoonhouden.
- Inspectie.
- Lijst bijhouden van nieuw te maken borden.

Projecten:

- Alle collectieplanten worden van nieuwe groene bordjes voorzien.
- Alle witte naambordjes worden vervangen door groene, het collectienummer wordt met een sticker geplaatst zodat de bordjes opnieuw te gebruiken zijn.

17. Informatieborden.

Bij de verschillende bomen staan grotere informatieborden.

In 2024 zijn dat er 30 stuks.

Regulier onderhoud:

- Regelmatig schoonmaken.

Projecten.

- Geen projecten.

Overige activiteiten.

18. Collectiebeheer.

De collectiebeheerder verzorgt de wetenschappelijke kant van de collectie. Een aantal werkzaamheden worden door de tuinbeheerder aan het collectiebeheer gedaan.

- Het bijhouden van planten/bomen die dood zijn gegaan of weggehaald zijn. De bordjes hiervan of de namen worden aan de collectiebeheerder doorgegeven. Deze houdt de collectielijst bij.
- Het noteren van naamborden die nieuw gemaakt moeten worden.
- Het noteren van nieuwe soorten en doorgegeven hiervan aan de collectiebeheerder.
- Overleg met de collectiebeheerder over de voortgang van de collectie.

19. Publieksactiviteiten.

De publieksactiviteiten bestaan uit:

- Hand en spandiensten voor het bezoekerscentrum.
- Contacten met het publiek in de tuin.

- Telefonische contacten.
- E-mails afhandelen.
- Publicaties in Blijdenstein Nieuws etc.
- Contacten via activiteiten in het Bezoekerscentrum.
- Rondleidingen.

20. Kennisvergroting, cursussen.

Door de tuinbeheerder zullen regelmatig andere tuinen worden bezocht en contacten met collega's worden onderhouden om zijn kennis op niveau te houden en te vergroten.

Ook zijn er een aantal verplichte cursussen die gevolgd moeten worden, zoals Bedrijfshulpverlening. Een tweedaagse cursus Boomveiligheid gegeven door de Dendrologische Vereniging is in januari gevolgd.

Regelmatig worden boeken aangeschaft voor de bibliotheek.

21. Begeleiding vrijwilligers.

Dit jaar zijn er rond de 13 vrijwilligers werkzaam in de tuin. Hiervoor moeten passende werkzaamheden gezocht worden en begeleiding worden gegeven.

22. Overleg en vergadering.

De vergaderingen van het bestuur worden meestal bijgewoond door de tuinbeheerder.

Ook daarbuiten heeft hij regelmatig overleg met verschillende bestuursleden.

Regelmatig is er een overleg met de collectiebeheerder.

23. Boekhouding, archivering.

De tuinbeheerder ontkomt ook niet aan een hoop papierwerk.

Binnengekomen e-mails afhandelen, rekeningen en andere informatie archiveren.

Beheerplannen maken, etc.

De administratie van de collectie wordt in samenwerking met de collectiebeheerder gedaan.

Er is een procedure opgesteld voor de verwerking van nieuwe en dode kweekplanten zodat de collectielijst goed bijgehouden kan worden.

24. Contacten met andere botanische tuinen.

Regelmatig dienen andere Pineta en botanische tuinen te worden bezocht en contacten met collega's te worden gelegd en onderhouden.

Er worden vergaderingen bijgewoond van gelijkwaardige organisaties.

Als lid van de Visitatiecommissie van de NVBT worden alle botanische tuinen in Nederland 1 keer in de 5 jaar bezocht.

Als bestuurslid van de vereniging Het Gilde van Tuinbazen wordt intensief contact onderhouden met zo'n 120 leden die historische buitenplaatsen en botanische tuinen beheren.

25. Aanschaf materiaal en contacten met dealers.

Er wordt tijd besteed aan het aanschaffen van materialen, brandstof, gereedschap, planten, etc. ten behoeve van de tuin.

Machines moeten voor onderhoud en reparatie naar de dealer gebracht worden.

26. Boomveiligheidsplan.

Als eigenaar van een park met oude bomen kunnen we geconfronteerd worden met schade die derden lijden als gevolg van afbrekende takken of een omvallende boom. De vraag is dan of de eigenaar voor die schade aansprakelijk is. Bij de beantwoording van die vraag speelt een belangrijke rol of de eigenaar redelijkerwijs maatregelen had kunnen treffen om de schade te voorkomen.

Ten eerste wordt voor veiligheid gezorgd door regelmatig onderhoud aan de bomen. Daarnaast werken we met een formulier Boomveiligheid, aan de hand waarvan jaarlijks de oudere/minder vitale bomen worden geïnspecteerd. (bijgevoegd) Hiervan wordt een logboek bijgehouden.

We kijken hier ook direct naar:

1. Hoe groot is de kans dat ongevallen ontstaan?
2. Hoe waarschijnlijk is het dat het publiek niet oplettend en voorzichtig is?
3. Hoe ernstig kunnen de gevolgen zijn
4. Hoe bezwaarlijk zijn de te nemen veiligheidsmaatregelen?

Bomen met gebreken zijn onderdeel van bos en natuur. Zij zijn een essentieel onderdeel van de ecosystemen en een geaccepteerd risico.

De afgelopen jaren heeft in de praktijk het accent sterk gelegen op het fenomeen 'boom(veiligheid)controles', waarbij soms de indruk is ontstaan dat het een juridische verplichting is om deze uit te laten voeren ten einde aan te kunnen tonen dat men geen schuld heeft. Dit is in zijn algemeenheid niet juist. Degene die schade geleden heeft moet de aansprakelijkheid stellen en bewijzen, maar het helpt om als boseigenaar die beschuldiging te pareren door aan te tonen dat men goed en zorgvuldig te werk is gegaan met de in eigendom zijnde bomen. Dat hoeft echter als regel niet te gebeuren op basis van een boom(veiligheid)controle. (bron: de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE))

27. Risico inventarisatie.

Elke werkgever moet een arbobeleid voeren. De basis van dit beleid wordt gevormd door de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). De RI&E is een lijst met mogelijke risico's. Met deze lijst kunnen bedrijven in kaart brengen welke risico's in hun eigen bedrijf voorkomen. Want pas als je weet welke risico's er zijn, kan je de juiste maatregelen treffen. Deze RI&E is verplicht voor alle bedrijven met personeel. Met de RI&E wordt een Plan van Aanpak gemaakt. Daarin staat wie, wanneer, welke maatregel neemt. Door het Plan van Aanpak uit te voeren kunnen bedrijven het werk veiliger en gezonder maken.

De uitvoering van de RI&E bestaat uit de volgende stappen:

- Stap 1: Inventarisatie: Welke risico's spelen in er in het bedrijf/de organisatie?
Resultaat: een lijst met alle risico's in het bedrijf.
- Stap 2: Evaluatie: Hoe groot is het risico?
Resultaat: de risico's staan in volgorde van belangrijkheid.
- Stap 3: Plan van aanpak: Welke maatregelen?
Resultaat: een plan waarin staat wie, wanneer welke maatregel gaat treffen om de risico's te verminderen.
- Stap 4: Toetsing van je RIE
De wet verplicht in de meeste gevallen om je RIE door een gecertificeerde arbodienst/deskundige te toetsen. Ook als je niet wettelijk verplicht wordt dit aangeraden.

Bedrijven met méér dan 25 werknemers moeten hun RI&E wél laten toetsen door een gecertificeerde arbodienst of een gecertificeerde arbokerndeskundige.(bron: Arboportaal ministerie)

- Stap 5: Aan de slag: uitvoeren en evalueren van het Plan van Aanpak
Resultaat: de maatregelen zijn ingevoerd.

Via de website van Stigas wordt een keer per 4 jaar de digitale risico inventarisatie ingevuld. Daaruit volgt het Plan van Aanpak zodat we inzicht hebben in de risico's in het bedrijf. De laatste inventarisatie is van januari 2024.